

КОРРУПЦИЯГА ОИД ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

РЕЖА:

1. Коррупцияга оид қилмишлар учун жавобгарликнинг умумий масалалари.
2. Коррупцияга оид жиноятлар учун жавобгарликнинг айрим жиҳатлари.
3. Коррупцияга оид маъмурий ва бошқа жавобгарлик турлари.

КИРИШ

Коррупция ҳозирги даврда қийин, кўпқиррали иллат ҳисобланиб, уни чуқур ўрганиш ва олдини олиш учун комплекс ва тизимий ёндашувни давлат ва жамият, назария ва амалиётнинг кучларини бирлаштиришни таққоза этади. Энг авввало коррупциянинг пайдо бўлишининг объектив ва субъектив сабабларини ўрганиш, шу сабабаларни давлатчилик ривожланишининг мана шу босқичидаги ривожланиши билан таққослаш, шундан кейин коррупциянинг келиб чиқишининг ижтимоий-иқтисодий сабабларини йўқатишга йўналтирилган амалий қадамларни ташлаш ва бу иллатнинг олдини олишга қаратилган турли йўналишдаги профилактик тадбирлар мажмуини ишлаб чиқиш зарур.

Коррупция жиноятчилиги ўзининг хавфлилиги боис нафақат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни балки давлат раҳбарларини ҳам ташвишга солмоқда.

Жиноят ҳуқуқида коррупция ибораси давлат идораларида ишлайдиган мансабдор шахсларнинг ёки давлат хизматчиларининг уюшган гуруҳ, шунингдек, бошқа жиноятчи шахслар билан ўзаро тил бириктириб жиноят содир этиши ёки уларни жиноят содир этиш учун шароит яратиб беришини англатади.

Мансабдорлик жинояти коррупциянинг кўринишларидан бири ҳисобланиб, унинг хусусияти шундан иборатки, ушбу жиноятларни қонуннинг ижросини таъминлайдиган ва уни қўриқлайдиган шахслар томонидан содир этилади. Ушбу жиноятчиликни кўпгина ғарб давлатларида кенг тарқалганлиги, ушбу давлатларда давлат апаратининг коррупцияга ботганлиги, бу давлатлар қонун чиқарувчи органи томонидан коррупцион иллатларнинг кўринишлари бўлган порахўрлик, хизмат ваколатини суистеъмол қилиш ва бошқа мансабдорлик

жиноятлари учун қаттиқ жазо турларини кучайтириш билан бир вақтда, мансабдор шахслар томонидан содир этиладиган хавфсизлик даражаси камроқ бўлган ва кенг тарқалган жиноят турларига камроқ эътибор берилган/

Шу сабабли коррупция билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларни ва жиноятларни ўрганиш учун бир қатор мансабдорлик жиноятларини ҳамда мансабдор шахсларнинг хизмат соҳаларини таҳлил қилиш лозим бўлади.

Коррупция билан боғлиқ жиноятни содир этиш ва шахснинг ҳаракатини квалификация қилиш ҳамда унга жазо тайинлаш жиноят ҳуқуқида катта аҳамиятга эга.

Жиноятлар орасида коррупция ўта хавfli ҳисобланиб, инсоннинг ҳаётига, соғлиғига, мулкка, давлат барқарорлигига, шунингдек, бир қанча муҳим объектларга зарар етказиши билан жамиятимизга катта хавф туғдиради.

1. КОРРУПЦИЯГА ОИД ҚИЛМИШЛАР УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИНГ УМУМИЙ МАСАЛАЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 19-моддасига кўра, «Ўзбекистон Республикаси фуқароси ва давлат бир-бирига нисбатан бўлган ҳуқуқлари ва бурчлари билан ўзаро боғлиқдир». Мазкур конституциявий қоида ҳуқуқий демократик давлатда давлат, жамият ва фуқаро ўртасидаги ўзаро муносабатнинг негизи қонунийлик бўлиб, у жамиятда ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятларга, яъни ўзаро масъулиятга эга бўлган субъектлар ўртасидаги ўзаро муносабатнинг тартибга солинишини таъминловчи қонун чиқариш тизимига эга бўлиш заруратини белгилайди. Бинобарин, масъулият шундай ҳодисаки, у инсон борлиғини ташкил этувчи учта асосий манба: шахс, жамият ва давлат фаолиятини тартибга солишнинг объектив заруратини акс эттиради.

Давлат томонидан жамиятни бошқариш инсонлар хулқ-атворини (ижтимоий муносабатлар) ишонтириш ва мажбурлов усуллари ёрдамида тартибга солишдан иборат. Шахсларда амалдаги қонун тизимидаги қоидаларга биноан хулқ-атворга эга бўлиш зарурлиги ва мақсадга мувофиқлигини англашни юзага келтириш орқали ишонтиришни амалга оширишга эришиш мумкин. Иккинчи усул эса ҳуқуқий нормалар қоидаларини бузган шахсларга нисбатан фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлат манфаатларини муҳофазалаш мақсадида мажбурлов чораларини қўллаш орқали ваколатли ҳуқуқ тартибот органлари томонидан амалга оширилади. Шундай қилиб, ишонтиришдан иборат мажбурлов усули билан ҳуқуқий тартибга солиш инсонлар хулқ-атворига ҳуқуқий нормалар ёрдамида мақсадли таъсир кўрсатишни мужассамлаштирган бўлиб, у ижтимоий муносабатлар доирасида амалга оширилади. Бинобарин, жавобгарликнинг ўзи, умуман олганда, ҳуқуқий муносабатни ташкил қилади.

Жавобгарлик деганда, биринчидан, шахснинг бошқа инсонлар, жамият, давлат олдида ўз бурч ва мажбуриятларини англаши ва бажариши; иккинчидан, бошқа инсонлар, жамият ва

давлат томонидан бурч ва мажбуриятларини бузган шахсга салбий баҳо берилиши ва жазо тайинланиши назарда тутилади.

- Ўзбекистон қонунчилигида жавобгарликинг қуйидаги турлари мавжуд:

- Жиноий жавобгарлик;
- Маъмурий жавобгарлик;
- Фуқаровий жавобгарлик;
- Интизомий жавобгарлик;
- молиявий жавобгарлик.

Жиноий жавобгарлик фақат унинг ўзигагина хос бўлган белгиларга эга бўлиб, бу белгилари орқали маъмурий интизомий фуқаровий жавобгарликлардан фарқ қилади.

1) қўлланиш асослари бўйича *(фақат ЖКдаги мавжуд модда бўйича)*

2) қўллашнинг мазмуни бўйича *(жин-т уч-н жазо суд давлат номидан тайинлайди, бошқа жавоб-да эса ундай эмас);*

3) жавобгарликнинг қўлланиш субъекти бўйича фарқи *(жин-тда жазони суд беради, бошқа жазо турларини м.ш ҳам тайинлаши мумкин);*

4) қўлланиш тартиби бўйича фарқи *(жин. Жазо фақат ЖПКда белгиланган тартибда тайинланад, бошқа жавоб-к ундай эмас)*

5) жавобгарликка тортиладиган субъектларнинг доираси бўйича

фарқи *(жиноятда фақат жисмоний шахс жавобгар бўлади, фуқароликда юр.шахс ҳам)*

- Коррупцияга оид қилмишлар учун жавобгарлик:
- Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси (192-1-192-11, 205-214 м.м.) .
- Ўзбекистон Республикасининг МЖТК (15, 61-1, 179-3, 179-5, 215-3, 241-1-241-11 ва ҳ.к. М-лари).

- Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси (6, 34, 78, 79 ва х.к.м-лари).

2. КОРРУПЦИЯГА ОИД ЖИНОЯТЛАР УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИНГ АЙРИМ ЖИХАТЛАРИ

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексида айнан коррупция учун жиноий жавобгарликни белгиловчи аниқ модда йўқ.

Ўзбекистон Республикасида 2001 йилда чоп этилган Юридик энциклопедиясида «Коррупция бу ўзи алоҳида жиноят қонунида мустақил жиноят таркиби бўлмай, балки бир қатор мансабдорлик жиноятларини ўз ичига қамраб олувчи умумлашган тушунчадир»¹ деб таъриф берилган.

Бинобарин, коррупцияга оид жиноятларнинг хусусиятидан келиб чиқиб, мазкур қилмишлар фақатгина махсус субъект ҳисобланган **мансабдор шахс** томонидан содир этилиши билан тавсифланади.

Шу сабабли коррупция билан боғлиқ жиноятларни ўрганиш учун қуйидаги **мансабдорлик жиноятларини** таҳлил қилиш лозим бўлади ...

Коррупция билан боғлиқ жиноятларни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси моддалари:

- Ҳокимият ёки мансаб ваколатини суистеъмол қилиш (205-модда);
- Ҳокимият ёки мансаб ваколати доирасидан четга чиқиш (206-модда);
- Мансабга совуққонлик билан қараш (207-модда);
- Ҳокимият ҳаракатсизлиги (208-модда);
- Мансаб сохтакорлиги (209-модда);
- Пора олиш (210-модда);

- Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни ошкорлаштириш (243-модда) ва бошқ.

Коррупцияни келтирувчи бошқарув тартибига қарши жиноятлар, мансабдор шахс томонидан қуйидагича содир этилиши мумкин:

- ваколатидан қасддан ноқонуний фойдаланишда (ЖК 205-модда);

- ваколатлар доирасига кирмайдиган ҳаракатларни содир этишда (ЖК 206-модда);

- ўз вазифаларига лоқайдлик ёки виждонсизларча муносабатда бўлиши оқибатида уларни бажармаслиги ёки лозим даражада бажармасликда (ЖК 207-модда);

- ўз хизмат вазифаси юзасидан бажариши лозим ёки мумкин бўлган ҳаракатларни қасддан бажармаслиги ёки жиноятга йўл қўйишида (ЖК 208-модда) намоён бўлади.

Мазкур 205, 206, 207, 208 ва 209-моддалар бўйича жавобгарликнинг умумий шарти сифатида, ушбу жиноятларни содир этилиши натижасида:

- **кўп миқдорда зарар етказиш** (энг кам ойлик иш ҳақининг 300 бараваридан 500 бараваригача бўлган миқдордаги зарар) ёхуд

- **жиддий зиён етказиш** (фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини поймол қилиш, давлат ҳокимияти тегишли идораларнинг нуфузи ва ишончининг пасайиши) белгиланган.

Коррупциянинг энг қадимги ва энг тарқалган кўриниши бу – **порахўрликдир.**

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексида порахўрлик тушунчаси қуйидаги 3 турдаги жиноят билан таърифланади:

- пора олиш,

- пора бериш ва

- пора олиш-беришда воситачилик қилиш.

Порахўрликнинг энг ҳавфлиси, бу Ўзбекистон Республикаси

Жиноят кодекснинг 210-моддасида назарда тутилган **пора олиш** жиноятидир.

Мансабдор шахс томонидан пора олиш жиноятининг **ижтимоий хавфли**лигининг **юқорилиги**:

- давлат органи нормал фаолиятининг бузилиши;
- давлат органи обрўси тушиши;
- фуқароларнинг ижтимоий адолатга бўлган ишончининг сўниши; ҳамда

-фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари бузилишига олиб келиши **билан белгиланади**.

Мансабдор шахслар томонидан содир этиладиган жиноятлар орасида пора олиш энг хавфли эканлиги сабабли, уни содир этиш учун **15 йилгача озодликдан маҳрум қилиш** жазоси белгиланган.

Коррупцияга оид жиноятларни содир этиш натижасида, айбдорлар томонидан катта миқдордаги ноқонуний моддий бойликларга эга бўлаётганлиги ҳаммамизга маълум.

Чунки коррупция иллатининг асосий сабабларидан бири, мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш ёки фойдаланиш орқали ноқонуний тарзда моддий қимматликларга эга бўлиш ёхуд мулккий манфаатдор бўлишдир.

Ушбу даромадларга қонуний тус бериш ва улардан фойдаланиш мақсадида, улар томонидан бундай даромадларни легаллаштириш ҳаракатлари содир этилади.

2015 йил 20 август куни **“Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига хусусий мулкни, тадбиркорлик субъектларини ишончли ҳимоя қилишни янада кучайтиришга, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этишга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида” Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-391-сонли Қонуни** қабул қилинди ва 33 қонун ва 10 кодексларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

- Жумладан Жиноят кодекси қуйидаги мазмундаги XIII-1 боб билан тўлдирилди:

- «XIII-1 боб. Тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилиш, қонунга хилоф равишда аралашиш билан боғлиқ жиноятлар ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига тажовуз қиладиган бошқа жиноятлар.

- Ушбу Қонун билан Жиноят кодексига коррупцияга оид янги моддалар киритилди:

- 192-9-модда. Тижоратда пора эвазига оғдириб олиш

- 192-10-модда. Нодавлат тижорат ташкилотининг ёки бошқа нодавлат ташкилотининг хизматчисини пора эвазига оғдириб олиш

- 192-11-модда. Нодавлат тижорат ташкилотида ёки бошқа нодавлат ташкилотида мансабдор шахслар томонидан ўз ваколатларини суиистеъмол қилиш

- Ушбу қонунда БМТнинг Коррупцияга қарши Конвенция талабларидан келиб чиқиб «**Мансабдор шахс**» атамасининг янги таҳрирдаги ҳуқуқий маъноси қуйидаги таҳрирда баён этилди:

- «**Мансабдор шахс** — доимий, вақтинча ёки махсус ваколат бўйича тайинланадиган ёки сайланадиган, ҳокимият вакили вазифаларини бажарадиган ёхуд давлат органларида, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида, мулк шаклидан қатъи назар, корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда ташкилий-бошқарув, маъмурий-хўжалик вазифаларини амалга оширадиган ва юридик аҳамиятга эга ҳаракатларни содир этишга ваколат берилган шахс, худди шунингдек халқаро ташкилотда ёхуд чет давлатнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи, маъмурий ёки суд органида мазкур вазифаларни амалга оширувчи шахс»;

“**Масъул мансабдор шахс**” тушунчаси кодексдан чиқариб ташланди

Бу эса ўз навбатида, ЖКнинг 243-моддасида назарда тутилган **“Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш”** учун жиноий жавобгарликни келтириб чиқаради.

Амалиётда мазкур жиноятга нисбатан **«Пулларни ювиш»** каби ном берилган.

Мазкур жиноятнинг хавфлилиги шундаки, уни содир этиш натижасида қонуний тус берилган даромадлар янги жиноятларни содир этишга, керак бўлса, уюшган жиноятчиликнинг вужудга келишига ва уни фаолият кўрсатиши учун зарур шарт-шароит яратишига олиб келади ва шу туфайли миллий хавфсизликка жиддий таҳдид солинади.

Ушбу жиноятнинг хавфлилиги юқори даражада эканлиги сабабли, уни содир этганлик учун **5 йилдан 10 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси белгиланган.**

3. КОРРУПЦИЯГА ОИД МАЪМУРИЙ ВА БОШҚА ЖАВОБГАРЛИК ТУРЛАРИ

Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси моддалари:

15-м.Мансабдор шахсларнинг маъмурий жавобгарлиги;

61-1-м. Нодавлат тижорат ташкилотининг ёки бошқа нодавлат ташкилотининг хизматчисини пора эвазига оғдириб олиш;

179-3-модда. Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга, терроризмни молиялаштиришга ва оммавий қирғин қуролини тарқатишни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш

179-5-м. Қасддан банкротликка олиб келиш;

XVI1 боб. Тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилганлик, қонунга хилоф равишда аралашганлик ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига тажовуз

қиладиган бошқа ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарлик (241-1-241-11 м.м.).

► Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси моддалари:

► 6-модда. Меҳнатга оид муносабатларда камситишнинг тақиқланиши;

► 34-модда. Жамоа шартномалари ва келишувлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик;

► 78-модда. Ишга қабул қилишни ғайриқонуний равишда рад этишга йўл қўйилмаслиги.

► **Ушбу 79-моддада келтирилган қоидага мувофиқ, ...**

► “Ўзаро яқин қариндош ёки қуда-анда бўлган шахсларнинг (ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғил ва қизлар, эр-хотинлар, шунингдек эрхотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва болалари), **башарти улардан бири иккинчисига бевосита бўйсуниб ёки унинг назорати остида хизмат қиладиган бўлса,**

► **- бир давлат корхонасида бирга хизмат қилишлари тақиқланади”.**

► **Ушбу 79-моддада келтирилган қоидага мувофиқ, ...**

► “Ўзаро яқин қариндош ёки қуда-анда бўлган шахсларнинг (ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғил ва қизлар, эр-хотинлар, шунингдек эрхотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва болалари), **башарти улардан бири иккинчисига бевосита бўйсуниб ёки унинг назорати остида хизмат қиладиган бўлса,**

► **- бир давлат корхонасида бирга хизмат қилишлари тақиқланади”.**

ХУЛОСА

Коррупцияга қарши кураш мунтазам ва комплекс тарзда олиб борилиб, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини, айниқса давлат бошқаруви ва иқтисодиётни қамраб олмоғи даркор. Бу борада албатта катта эътибор коррупцияни олдини олиш чора тадбирларига қаратилиши билан бир вақда жиноий-ҳуқуқий чоралар мажмуига ҳам эътибор қаратишимиз жоиз. Мамлакатимизда кейинги йилларда қабул қилинган қонунлар миллий қонунчилигимизнинг коррупцияга қарши курашувчи жиҳатларини жиддий кучайишига олиб келди. Айниқса 2014 йилда қабул қилинган “Давлат бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида”ги, “Ижтимоий шерикчилик тўғрисида”ги қонунлар шулар жумласига киради. Лекин бу йўналишда амалга ошириши лозим бўлган тадбирлар кўлами янада кенг.

Коррупцион жиноятларни махсус профилактика қилиш, бу борадаги махсус қонунчиликни такомиллаштириш ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини самарадорлигини ошириш, мансабдор шахсларни ҳуқуқ ва мажбуриятларини аниқ белгилаб бериш, шунингдек, бошқарув фаолиятини услубий жиҳатдан таъминлашни талаб этади. Бундай шароитда, коррупцияга оид қонунчиликдаги салбий кўринишларни бартараф этиш, янада кенг кўринишдаги ижтимоий-ҳуқуқий назоратни кучайтириш зарурияти туғилади.

Шунингдек, коррупцион иллатларга қарши курашда мансабдор шахслар томонидан хизмат ваколатини суистеъмол қилишни олдини олувчи махсус ҳуқуқни чекловчи махсус профилактик комплекс тадбирлар ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ.

ТАВСИЯ ЭТИЛАДИГАН НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲЎЖЖАТЛАР ВА ЮРИДИК АДАБИЁТЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари:

Шавкат Мирзиёев. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 692 б.

Шавкат Мирзиёев. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2018. – 508 б.

Шавкат Мирзиёев. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019. – 400 б.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси // Халқ сўзи, 2020 йил 24 янв.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар:

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2019.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. – Т., 2019.

Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси. – Т., 2019.

Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 26 декабрдаги (2020 йил 15 январдаги ўзгартиш ва қўшимчалар билан) 343-I-сонли «Нотариат тўғрисида»ги қонуни.

Ўзбекистон Республикаси Президентнинг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли қарори.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 майдаги “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5729-сонли Фармони.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 июндаги “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6013-сонли Фармони.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 17 апрелдаги 11-сонли «Иқтисодиёт соҳасидаги жиноий ишлар бўйича суд амалиётида юзага келган айрим масалалар тўғрисида»ги қарори 8-бандининг иккинчи хатбошиси.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга оид ишлар бўйича суд амалиётининг айрим масалалари тўғрисида»ги 2011 йил 11 февралдаги 1-сонли қарори

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг 2015 йил 25 декабрдаги “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларини коррупцияга қарши экспертизасини ўтказиш услубиётини тасдиқлаш тўғрисида”ги буйруғи.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 2014 йил 24 июндаги 127-ум сонли «Адлия органлари ходимлари томонидан мансаб ваколатини суистеъмол қилиш билан боғлиқ жиноятлар содир этилишининг олдини олиш тартиби тўғрисида»ги буйруғи билан тасдиқланган Низоми.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 2016 йил 30 мартдаги 55 ум-сонли буйруғи билан тасдиқланган касб одоб-ахлоқ қоидалари.

Дарслик, ўқув қўлланма, монография ва илмий мақолалар

Пулатов Ю.С., Алимов Г.А. Квалификация и предупреждение коррупционных преступлений: Монография. – Т., 2016 – 148 с.

Алимов Г.А. Мансабдор шахсларнинг қонунлар ижроси устидан жавобгарликни кучайтиришнинг долзарб масалалари. Хорижий ва миллий тажриба: Монография. – Т., 2017. – 194 б.

Алимов Г.А. Юридик шахсларнинг коррупцион ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлигини тартибга солувчи халқаро

стандартлар тизими. Монография. – Т., KOMRON PRESS. 2019 – 160 с.

Алимов Г.А., Исраилов Б.И. Теневая экономика, коррупция, взяточничество: уголовно-правовая оценка. Монография. – Т., изд дом Инновационного развития». 2020 – 202 с.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига шарҳ (Қайта ишланган ва тўлдирилган иккинчи нашр. 2016 йил 1 ноябргача бўлган ўзгартиш ва қўшимчалар билан) Махсус қисм / М. Рустамбоев. – Т.:Адолат, 2016. – 960 б.

Юридик энциклопедия. – Т., 2001. – 258-б.